

Солударност

Изази двапут месечно

Београд, 26 април 1937 год.

3

ОРГАН
СТРУЧНИХ,
ЕКОНОМСКИХ И
КУЛТУРНИХ
СТУДЕНТСКИХ
УДРУЖЕЊА НА
БЕОГРАДСКОМ
УНИВЕРЗИТЕТУ

Солидарност са хрватским свеучилиштарцима

Још једна жртва фашистичког терора пала је у неодступној борби коју води омладина јуначког хрватског народа. Још једна жртва пала је у жилавој борби коју студентска омладина наше земље води за своје високе идеале, за аутономију Универзитета, за слободну науку и високи културни ниво на њему. Свирепи убијени Крсто Љубичић, прави народни хрватски омладинац, свесни студент, борац за народне слободе и националну независност свога народа, пао је жртвом франкофашистичке злочиначке клике, жртвом протународних бандита.

Ненародни, реакционарни и некултурни елементи, разбојници који пребијају хрватске омладинце када они кличу Др. Мачеку и демократији — рањени свеучилиштарац Колман о томе сведочи живо — то су убице младога сина хрватског народа и нашега друга Крста Љубичића. То су они исти који се по загребачким улицама поздрављају испруженим шакама, аргументишу револверима и касапским ножевима, нападају голоруке пролазнике и редакције нефашистичких листова, то су они исти који истрајно покушавају да поцепају национални покрет Хрвата, да му дају карактер који он, по самој природи ствари не може и не сме да има, да му дају шовинистичко-реакционарни биљег. Франкофашисти и њихова браћа око „Страже“ коче терором над демократском већином студената борбу академске омладине за њене животне захтеве. За праведније и сврсисходније Уредбе, за лакше школовање, за културу!

Свесни с једне стране чињенице да је хрватски покрет коме на челу стоји Др. Мачек најмоћнија и најмасовнија демократска снага ове земље, а с друге стране свесни да се конкретни стручни и економски захтеви студентске омладине дају до краја остварити само јединственим иступом омладине са свих универзитета Југославије, ми београдски студенти устајемо у одбрану незаштитене хрватске омладине, устајемо у одбрану наших демократских пријатеља, хрватских студената, изложених, на жалост, неодговорним насртајима фашистичких бандита. Јер у борби противу заједничког протукултурног непријатеља, у борби за своје слободарске идеале, хрватска омладина има савезника у омладини која већ годинама бескомпромисно стоји на бранику одбране културе, на бранику народних слобода, мира, демократије. У београдским студентима и читавој српској омладини, достојној слободарских традиција свога народа. У српској омладини која разуме оправдане захтеве хрватског сељачког и општеномског покрета, и не само разуме, него се и залаже за њихово остварење, свесна да је правилно решење националног хрватског питања предуслов срећнијој и ведријој будућности њеној.

Годинама покрет наше студентске омладине подноси херојске жртве, губи своје најбоље другове, али, он јача, проширује се, он постаје ефикаснији, све културнији, он се, што је најзначајније, све више претвара у вољену претходницу народних слојева, у његово живо било. Падоше наши пријатељи, борци за аутономију највише научне установе, падоше Мирко Срзентић и Жарко Маринковић, али противнички хитац не погоди циља, не сломи студентски покрет. Над овим светлим жртвама окупише се сви студенти, оставише на страну своја ужа идеолошка и политичка опредељења, и изградише своје јединство.

То у релативно уским размерама нашега, београдског универзитета. Али, противник не мирује. Не оставља он на миру конструктивни посао наше академске омладине. Не дозвољава он, или покушава да не дозволи, братимљење српских и хрватских свеучилиштараца у заједничкој борби за животне омладинске захтеве, за слободу, националну равноправност и друштвену правду. Јуче југофашисти насртају на нас, данас њихова франковачка браћа на вас. И једни и други истим средствима, и једни и други служећи и робујући истим ненародним тежњама поробљавања, служећи туђим идејама, ако се оне уопште могу идејама назвати...

У овим судбоносним тренутцима које преживљује ваше свеучилиште, у овим тренуцима који има да одлуче хоће ли на њему сијати луча културе и знања, или ће је фашизам утрнути, знајте, хрватски омладинци, да нећемо пропустити ништа што би могло да помогне вашој праведној борби за ствар заједничких нам циљева. Знајте да смо ми са вама!

И дозволите нам да вам укажемо на свој пример. Да вам укажемо на конкретне резултате наше јединствене активности, на резултате којима су се ту скоро одушевили ваши медицинари, на нашу дисциплину самосвест и истрајност у борби за јединство.

Пред нашим су очима херојски ликови Срзентића и Мариновића. Али ми са пуно поноса можемо говорити о томе да наше жртве нису пале узалуд. Ми можемо рећи да су оне својом јуначком крвљу оплодиле усправни храст нашег покрета, храст који пркоси олуји.

И Крсто Љубичић погибе за исте циљеве. За слободу, за сигурну будућност младе генерације, за њену срећу и ведрији живот. За светле идеале демократског хрватског покрета. Београдски и загребачки студенти, нађоше се, ево, лице у лице са заједничким непријатељем, са фашизмом, и дадоше у тој борби заједничке жртве.

И није ли, онда, сасвим природно, што вам у овим тренуцима у којима нам се заједно са вама грче срца у болу за палим борцем, пружамо братску руку. Није ли онда, природно, што ћемо на напад једнога непријатеља одговорити јединственом одбраном. На провокације и нападе фашистичких плаћеника, ми морамо одговорити јединим оружјем: јединством свих снага демократије.

Уједињени у заједничкој љубави према народима из којих смо поникли и спремни на жртве у светоме послу за његова права и слободе, ми морамо победити. Демократија мора победити.

Скрхани искреном тугом за мучеником и борцем, нашим и нашим Крстом, Крстом-Хрватом, омладинцем и човеком, ми, ипак, имадемо снаге да ведро чела погледамо у будућност. Ми верујемо да ћемо над ракама заједничких жртава извући најмудрији наук: да ћемо остварити јединство младога покољења.

Пред том перспективом можемо и Крсти и Жарку и Мирку рећи:

— Почивајте мирно...

Ваши ће другови остварити стремљења ваша и ваших народа. Ваши ће другови јединствено одбранити културу од насртаја ваших убица.

То морамо хрватски омладинци, заједнички остварити.

У САДРЖАЈУ:

Нове уредбе

• Наука и студенти

• Студенти у Бугарској

• Омладина на Париској изложби

• Омладина и Друштво народа

• Културни преглед

• Наша прича

• Репортажа из Дома итд.

СТУДЕНТ

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА НА ТЕХНИЧКОМ ФАКУЛТЕТУ (УСГТ)

РЕДАКЦИЈА ПРИМА:

УТОРНИКОМ И СУБОТОМ ОД 3—6 ЧАС.

ПРЕТПЛАТА:

тримесечно 8 дин.
полугодишње 15 дин.
годишње 30 дин.

РУКОПИСЕ доносити у редакцију, слати путем удружења, или ставити у орманче у О. С. М.

БЕОГРАД, 26-IV

Прва два броја нашега листа наишла су на широк, срдчан пријем. Она су нашла своју публику не само међу студентима већ и у грађанству, које је очекивало да напоскон добије праву слику о стању и приликама на Универзитету, о раду и напорима нас, студената. Ми данас морамо већ да повећавамо тираж „Студента“. Све су то чињенице које доказују да смо већ успели, докле, да пођемо путем одговарања оним задацима које смо себи поставили.

Хтели бисмо међутим, да се нарочито задржимо на једном. Преко листа — а то смо нагласили и у нашем уводном чланку — хтели смо да остваримо контакт и са студентима, који су приморани да преко године живе у унутрашњости, често потпуно отсечени од додира са својим друговима, са својим удружењима, са својим Универзитетом. Истина, пошта коју примамо из унутрашњости је доста обилна, претплате све многобројније: али то није довољно. Да бисмо и нашим друговима у унутрашњости послужили као што хоћемо, потребно је више напора и с њихове стране. Потребно је да се они стварније, конкретније, вежу уз наш лист, да у њега унесу нешто, а не само да из њега примају.

Конкретно речено: сматрамо да је потребно, у местима, у којима постоје студентска удружења, да иста узму на себе потпуно посао око добављања, растурања и обрачуна за лист. Ово ће бити први корак: стварајући међутим нарочите секције којима ће ово бити дужност она ће ставити у дужност овима и да сарађују на листу. Извештаје о животу и раду студената у унутрашњости, о активности студентских удружења, литерарне и културне прилоге — увек ћемо радо штампати. Овако остварена обострана сарадња, продуктивна се временом: „Студент“ ће заиста постати жива спона између свију студената, и увек све више и више резултат њихових заједничких напора, огледало њиховога живота и рада. Узјамна измена искустава донеће на тај начин користи свима нама, на свакоме сектору нашега рада.

Природно је, да тамо, где нема студентских удружења, могу на себе и студенти-појединци узети такву дужност. Баш зато што их има мало, што су одсечени, њима ће овај контакт и сарадња бити још потребнији. Стварајте сарадничке одборе. Сарађујте у „Студенту“. Пишите нам о свему, питајте нас за све што вас интересује. Успоставимо напоскон онај контакт који мора да постоји међу свима нама, синовима истог покољења, везаним судбином и интересима. „СТУДЕНТ“

Са У. С. М. Е. Т. ом по моравском базену

Са много самопоуздања и вере у успех кренуо је У.С.М. Е.Т. на научно-забавну екскурзију по Моравском базену. Тежак економски положај већине студената није дозволио да пођу они којима би ова екскурзија била такође од користи.

Техника је победила простор и време, а ми песмом, шалом и причом, и ако техничари, и саму технику. Километри и сати пролазили су као да не постоје. Читају се новине, спрема програм, пева, шали, дискутује. О свему се прича само не о студијама. Покушавамо да заборавимо на математику, механику, гвоздене конструкције, парне турбине и тд.

Воз стаје. Јагодина... „Кад пре!“ Искрцавање. Смех, шала. Напуштајући перон железничке станице, дочекују нас облаци прашине гоњени хладним ветром. Очи боле. Одело лети...

Фабрика пива и слада. Англо-чешки капитал под нашом фирмом. Први сусрет са машином. Тишина. „Мир као на гробљу. Све зврји празно. Резервоари пива чекају „боље дане.“

На тавану, у сушари јечма, седе четири згрбљене жене. Нешто раде. Прилазимо. Секу кромпир за свиње. Десеточасовно седење у овом мраку направило их је још црњим, модријим. Скривају погледе. Плаше се. На постављена питања одговарају кратко: „Од шес’ до шес’“, „Осам, десет, како која. Шта’ш“.

Још једно разочарење. Позната фабрика саламе. Очекујемо да видимо дело технике и у овој области. Али руке су изгледа овде још „у моди“. Гомиле заклане живине и свиња чекају на транспорт.

Најзад, оно чега смо се највише плашили: „забава са концертним делом“. Треба покрити расходе. Штампати књиге, издавати табаке, помоћи онима који немају... Сви су нестрпљиви. Посета слаба.

— Ма говорио сам ја, висок датум!

— Колико је пало? — Јесу ли трошкови покривени?

Све укочено. Мирно. Завеса се диже.

— Господо и госпође, другови и другарице! Површно посматрајући рекло би се... одјекује претседников глас кроз празну салу.

Програм се изводи без воље, на силу.

Сала празна, мало света. Нема пара за студента... плави салу глас „универзитетског врапца“.

Први неуспех. Разочарење. Одлазимо на спавање љути. Али међу нама има и оптимиста: „Чекај Параћин, Ниш, Краљево, да видиш!“

Позната фабрика штофова. Параћин. Савршенство технике. Све ради као машина. Изненађује нас велики број деце која раде. Инжињер, стручњак, објашњава: „Па, знагс, овај посао не би могли да раде одрасли људи. Потребни су витки и танки прсти.“

Под теретом бала повијају се мршава и бледа деца „чији су прсти витки и танки“ — а наднице мале, додајемо ми.

После тога не чуди нас зашто дневни листови објављују:

— Наше најбоље и најјефтиније штофове добићете код фирме...

Наде се реализују. Посета је боља.

Опет: „Господо и госпође, дугови и другарице. Површно посматрајући рекло би се... Опет: Ахтунг, ахтунг, хир радио Берлин... Опет:

Сала празна мало света

Нема пара за студента...

Фабрика стакла. У јари и светлости усијаног стакла назиру се лица радника. Израда је примитивна. Човекова плућа надимају стаклену смешу да би постала боца, чаша, литар...

Друго одељење. Стакло се дотерује: струже, глача, шара. Стаклена прашина разара душник, плућа, тело. Мора се. Стакло се тражи. Стакло је данас неопходно потребно.

Ниш. Све на јуриш: начелство, финансиска контрола, општина, рекламе, соколана. Нервоза. Очекује се велики успех јер се приређује „велика забава“.

Празна сала овога пута не дејствује тако позорно на нас. Научили смо. Овога пута изостаје: „Господо и госпође,

другови и другарице...“ јер нема коме. Али опет се чује: „Ахтунг, ахтунг... опет „Сала празна мало света, нема пара за студента...“

Историја се понавља.

Лесковац са шумом фабричких димњака, уским кривим улицама, гурманским производима, оставио је на нас најбољи утисак јер није било забаве.

Круна „успеха“ Краљево. Улицама одјече: „Запевај песму кад мори те туга“. Последње сретство рекламе. Прате нас босонога деца и беспослен свет. Сензација!...

Опет по ко зна који пут: „Господо и госпође, другови и другарице. Површно посматрајући рекло би се... — које смо већ сви научили напамет изувек говорника, који неуморно и даље чита.

Опет: „Ахтунг, ахтунг...“ опет: „Мостови нису криви!...“, опет:

„Сала празна мало света

Нема пара за студента...“

Најзад одмор. Нема више забаве, нема их...

Крагујевац: генератори, наковњи, дребанзи, топови, пушке...

Мив.

ОДБОР СТУДЕНТСКИХ УДРУЖЕЊА ЗА МИР

Све до средине прошле године скоро се није могло говорити о некој мировној акцији на нашем Универзитету. Тек тада, одашљивањем нашег делегата на Бриселску конференцију омладине за мир (фебруар 1936), наша студентска омладина почиње да се активније бави, овим, данас тако горућим питањем. Први пут она иступа на једну омладинску међународну трибину и повезује се са светским омладинским, а нарочито студентским покретом за мир. У овом уношењу наше студентске омладине у овај широки омладински покрет, кроз који се је она сама учила, користећи се богатим искуством својих другова из осталих земаља, а у исто време обавештавајући их о свом положају и раду, много нам је помогла Светска студентска заједница са седиштем у Паризу. Овако касно прилажење наше студентске омладине проблемима рата и мира, може се лако разумети када се узме у обзир стање које је све до тада владало на нашем Универзитету. Заузета решавањем других проблема, још довољно не организована, без дотицаја са сличним покретима ван наше земље, наша студентска омладина заиста није могла да покљони више пажње мировном раду. Зато Бриселска конференција долази у прави час. Док су се, с једне стране, прилике знатно измениле, дотле је, с друге стране, опасност рата почела непосредно да угрожава младе животе. Она ће у историји нашег мировног покрета остати као обележје његовог почетка. Још при првим корацима рада на ствари мира, наше студенте је очекивао велики задатак и посао. Требало се је припремити за Светски омладински конгрес у Женеви, (почетак септембра 1936), да би на овом првом и јединственом скупу омладина свију земаља, заузела место, које нам по нашем досадашњем раду на стварању једног пуног студентског живота, заиста и припада. Морамо признати да и поред свих тешкоћа која су се појављивале у томе раду, као краткоћа времена, немање скоро никаквих традиција мировне борбе, да се је овај посао са успехом извршио. То је и омогућило нашој делегацији да на самом Конгресу узме виднога учешћа, и тиме се стави у ред делегација великих демократских држава. После повратка наше делегације из Женеви (из Београда су били четири студента и професор нашег Универзитета др. Милан Жујевић као посматрач), пред нама су се појавили велики задаци и широко поље ак-

тивности. Прво што се је предузело то је било обавештавање свих студената о раду и одлукама самог конгреса као и нашој будућој делатности. У ту сврху био је сазван митинг за мир који се је 4-XII-36 одржао у великој сали Правног факултета у присуству преко 2000 студената. На овом митингу на један редак начин манифестовало се је јединство целокупне студентске омладине у борби за мир. Она је показала да је схватила поуку и гесло Женевског конгреса, да је јединство омладине најсигурнија гаранција њенога успеха и моћна залага за очување Мира. После Конгреса, Београдски припремни одбор се је претворио у стални Одбор конгреса. Међу осталим омладинским организацијама у њему је била и студентска омладина представљена преко Акционог одбора стручних удружења који је у Женеви био послао своја два делегата. Новим задацима, вођењу једне конкретне мировне политике и васпитавању студентске омладине да се залаже за њено остварање, Акциони одбор по својој природи више није могао да одговара. Тиме се је указала потреба оснивања једног акционог одбора, који би координирао рад свих стручних, културних, економских и спортских удружења на нашем Универзитету, на мировној акцији. Тако је дошло до оснивања Одбора студентских удружења за Мир, који групише 28 студентских удружења. У овом одбору свако удружење је заступљено преко два делегата који имају за дужност да чланство своје организације стално обавештавају о мировном раду на Универзитету и да тако окупљају све већи број пријатеља Мира. Њихова је дужност да што тешњим и редовнијим контактом са чланством својих удружења раде на томе да свима њима постане јасна потреба мировне борбе и да сви схвате да само залагање за једну конкретну мировну политику може одиста да допринесе очувању Мира. У том смислу треба искористити сва средства која нам стоје на располагању. Поред зидних новина о којима треба да се старамо да се увек нађе и по један чланак о Миру, поред чланских састанака који не би смели да се одрже а да се на њима не продискутује о ономе што треба урадити да би и студенти са своје стране допринели организацији Мира, ми смо добили и једну прилику више да о свему томе проговоримо и кажемо нашу реч, добили смо једну широку трибину, добили смо наш студентски

лист. Његови ступци пружају нам могућност да сви ми осветлимо многобројне проблеме од чијих решења зависе наши млади животи и чистава наша будућност. Искористимо ову прилику и сарађујмо сви, јер се то и тиче свију нас! Бити за Мир не значи само се зато изјашњавати, већ и својим свакодневним радом то и показати. У том нашем преданом раду, да принципи наше политике заиста победе, водиће нас и помагаће Одбор студентских удружења за Мир, који мора да постане важан фактор нашег студентског живота и тиме допринесе свој удео у напору омладине за међународну организацију Мира.

Програм будућих омладинских манифестација

Априла 17—19: „Омладина хоће мир“: велика изложба под покровитељством Белгиске лиге за Друштво народа. — Брисел.

Априла 22: Студент. штрајк у корист мира. — Сједињене Државе.

Априла 24—25: Трећи састајак Енглеског омладинског мировног одбора. — Манчестар.

Маја 18: Дан Добре воље. — Интернационалан.

Маја 22—25: Канадски омладински Конгрес. — Монреал.

Јуна 19—20: Омладински дан мира. — Вел. Британија.

Од 28 јуна до 3 јула: Пленарни састајак Међународног савеза Удружења за Друштво народа — Братислава.

Од 1 јула до 19 августа: Студентски логор за Мир. — Велика Британија.

Августа: Годишњи конгрес Међународне федерације универзитетских удружења за Друштво народа. — Будимпешта.

Августа 8—23: Међународни омладински логор. — Париз.

Августа 15: Међународни омладински дан за Мир. — Париз.

Августа 12—26: Летњи курс Енглеског универзитетског удружења за Друштво народа. — Женева.

Од 25 августа до 4 септембра: Летњи курс Међународне уније удружења за Д. Н. — Женева.

Новембра 10. Међународни омладински дан у корист мира. — Интернационалан.

За сва детаљнија обавештења обратити се редакцији „Студента“.

ИЗ РЕДАКЦИЈЕ

Рок за предају рукописа за Конкурсе који смо у првом броју нашег листа расписали за најбољу кратку причу из студентског живота, продужује се до 15 маја.

Упозоравају се сви студенти који намеравају да учествују на Конкурсу, да до тога датума пошаљу редакцији рукописе.

Академско позориште на Универзитету у Београду, расписује конкурс за најбољи позоришни комад, погодан за дилетантске трупе.

1. награда 200 динара.

2. награде по 150 динара.

ИЗ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Преплатници који администрацији нису доставили своје ближе адресе нека лист подигну на шалтеру Универзитета.

Умољавају се гг. ревизори и колеге које су примили лист на растурање, да у што краћем времену пошаљу обрачун за прва два броја.

Ради што боље експедитивности, опомињу се преплатници да сваку промену адресе јаве администрацији листа.

Нове уредбе

Током последње две године израђене су нове уредбе за медицински технички и ветеринарски факултет, које се сада понова узимају у разматрање, те ће овог семестра, изгледа, претрпети основне измене. Због тога је питање уредаба сада веома актуелно, као веома важан проблем наставе и наших студија.

Уредбама је предвиђен и прецизиран ток и начин студија, одређени су принципи, на основу којих се одвија читав научни и васпитни рад на Универзитету. Уредбе су за студенте закони који им одређују специјалне могућности и смерове студирања. Тако постављене, уредбе морају, у првом реду, да штите интересе науке, Универзитета и студената, а у ширем плану треба да потпомогну општем подизању народне, како духовне тако и материјалне културе.

Међутим, нове уредбе су, по нашем мишљењу у многоме у опреци са њиховим правим и јединим задацима. Све три уредбе имају више заједничких тачака у погледу услова студирања, полагања испита и уписивања семестра. У главном преовлађује групно полагање испита. Трећи, пети и седми семестар не могу се уписати без полагања великог броја предмета, што је скоро немогуће. Одлагање испита, који су везани за специјалне испитне рокове, такође је онемогућено. Поред тога није прецизиран однос између професора и студената, повећан је број предмета и ток студија и тд.

Уредбе су донесене са намером, како бар кажу они који су их доносили, да се подигне научни ниво студената и омогући боља спрема будућим лекарима, инжењерима и ветеринарима. Уредбодавци су мислили постићи горње, повећавајући до максимума бране за напредовање у студијама. Да би се селекцијом одабрали они који су у могућности да одговоре изабраним позивима. Међутим, није се обраћала пажња на спољне моменте и тешке економске прилике под којима живи већина студената. Проблем је решаван чисто кабинетски, запостављајући све стварне услове који одређују смернице како живота, тако и науке као једне од његових манифестација. Тако се изазвао обратан ефекат. Место повећања научног и културног нивоа, смањиле се и квалитативно и квантитативно тај ниво. На то утичу и извесни ставови из нових уредаба који сами од себе иду на штету науке, па макар она била одређена и за мали број „посвећених“. Поред тога што наука трпи од таквих уредаба непосредно, њен обим се смањује и посредно, преко студената. Данашње материјалне прилике у свету, тежак економски положај огромне већине студената, те губитак времена за одржање животне егзистенције, све то онемогућава потпуно овакав начин студија који предвиђају нове уредбе. Та немогућност неће отпасти за дуго и поред напора студената да заједнички побољшају свој економски положај. Тако је у ствари постављен економски нумерус кланузус и затворена врата Универзитета широким народним слојевима. Накна, ако се она сматра као жив и опште народни појам, мора да трпи под оваквим условима, кад се

народу онемогућава подизање и онако врло ниског културног нивоа и бедног економског положаја.

Разумевши све ово студенти су енергично устали против доношења таквих уредаба.

Отпор је морао да се створи тим пре што се овим новим курсом „културтрегерства“ осакаћује наша и онако млада и неразвијена наука и онемогућује културно и просветно подизање нашег народа и оmlадине проистекле из тог народа. Студенти су имали право да устану против тих и таквих мера, јер су непосредно погођени њима, а дужност им је, и право, као генерацији која долази, да бране наше научне и културне тековине и утичу на смернице просвете и културе нашег народа. На том плану борбе нашли су се раме уз раме сви студенти из Загреба, Београда и Љубљане. Морамо подвући да је та борба била паметна и смишљена, и, за то, ефикасна. Преко митинга и конференција, доношењем документованих резолуција, путем убеђивања и дискутовања са професорима и Универзитетским властима, створило се расположење код надлежних фактора да се овај проблем правилно реши у смислу оправданих студентских захтева. Томе је много допринела већ постојећа сарадња између професора и студената.

Решавање самог проблема захтева, ипак, доста времена; једним потезом све се не може постићи. Уредба за Технички факултет била је прошле године одгађана; из тог разлога неко поновно одгађање не би било могуће, а да се у исто време не спреми већ готов пројекат измена. У том смислу факултетске власти на Техничком факултету у Београду отпочеле су акцију око доношења новог пројекта Уредбе. Добијени су још раније извесни предлози из Загреба и Љубљане. На основу тих предлога, мишљења Београдског техничког факултета и студентских захтева, донеће се у најскоријем времену већ скицирани пројекат који треба да одобре и остали факултети. Таква заједнички предлог ићи ће, како смо обавештени, већ почетком месеца маја, надлежним факторима на дефинитивно усвојење.

Са уредбом о Медицинским факултетима стоји мало теже. Доскоро није се по томе од стране факултетских власти ништа урадило. Међутим заједничком акцијом студената путем конгреса Савеза југословенских медицинара обавештена је јавност и покренуте само факултетске власти. Тако ће у најскорије време доћи до једне интерфакултетске конференције у којој ће бити пуноправно заступљени и студенти. Тешко да ће се спремити већ готов пројекат до краја школске године јер томе на путу стоје многе сметње. Једна од тих је и тежња да се новим уредбама унифицира настава на свим факултетима у земљи. Међутим, поједини факултети, током свог развитка, сворили су посебна обележја и традиције преко којих се не може једноставно прећи. Стога сада изгледа као најмогућнији захтев одлагање нове уредбе док се не изради једна друга уредба која ће бити у сагласности са свим факултетима и студентима.

Што се тиче ветеринарске Уредбе њено суспендовање

било би немогуће, јер би тада важила стара Уредба о Загребачком ветеринарском факултету, са којом се, изгледа, загребачки професори не слажу. Код ове уредбе постоји тешкоћа и у томе што је она донесена без учешћа Универзитета, ма да се са надлежног места, како смо извештени, не би имало ништа против ентузијалне измене те уредбе. Стога је потребно постићи сагласност оба факултета у погледу измене бар оних ставова који говоре о испитима. Таква акција имала би највише изгледа на успех.

Морамо подвући да питање уредаба треба најхитније решити већ из разлога што ту хитност оправдано захтевају студенти прве године Техничког и Ветеринарског факултета, који су у недоумици и стрепе пред наступајућим испитима за које су свесни да их неће моћи положити.

На крају да нагласимо, и ако постоји тежња да се питање уредаба повољно реши, потпуни успех постићи ће се једино сталним истицањем наших оправданих захтева, повезивањем и уском сарадњом свих студената.

Курс прве помоћи

Желимо да изнесемо овде једну идеју која би се могла реализовати ако би било довољно воље и разумевања. Мислимо да ће ову ствар правилно схватити сви они, који су видели и осетили какво је народно здравље и колико је потребно напора и рада да се то велико народно страдање бар делимично отклони.

Студенти медицине студирају, уче и полагају испите две до три године из такорећи уводног дела медицинских наука. Материјал који треба савладати из физике и хемије је управо понављање и обнављање знања из средње школе, тј. учење онога што са практичном медицином нема још везе. Чак и у другој години, када је реч о хистологији, физиологији и анатомији студенти медицине незнају још ништа шта у практичном животу значи бити лекар. Тако студирају три до четири године а нису у стању да пруже ни најобичнију помоћ народу у даној прилици. Дешава се често, да се многи медицинари стиде признати да толико година студирају медицину а незнају указати ни најосновнију помоћ. Када им се неко из народа обрати: »Ти учиш за доктора, не би ли нам могао нешто помоћи?« сваки се медицинар нађе у тешкој ситуацији одговарајући: »Е, па ја то још нисам учио«. Очито је да се овим много каже. Верујемо да када би се тврдило да је наш систем васпитања за то крив, сви би се сложили с тим а исто тако да смо делимично и ми студенти овом жалосном стању криви. Овим ми не желимо негирати потребу уводног знања у медицинску науку као и у опште тесретског дела студија. Мишљења смо да тек онда када се теоретско знање повеже са практичним, може дати позитивне резултате. Посматрали смо медицинаре када положи неки испит, како су срећни и задовољни. То је сасвим разумљиво. Човек се после напорног рада радује када види неку награду. Сматрамо да нас те испитне награде страшно обмањују. Сигурно је да се многи студент, након великог броја положених испита запитао: што ја управо знам из медицине, какво је моје знање и колико сам га у народу применио? У оваком од нас рађа се сасвим други критеријум и поткрада се мисао да би процена нашег знања била много достојнија када би се заснивала на томе колико смо то теоретско знање умели применити у пракси. Очито је да се дубоким теоретисањем ствара код нас медицинара професионална психолошка особина да потцењујемо сваку практичну радњу

која долази од људи који немају великог теоретског знања. Често пута људи који сврше само курсеве прве помоћи учине много веће услуге народу свога краја. Има и студената медицине који те курсеве свршавају али их има и превише пуних глава теоријом, које се томе смеју. Сигурно је да они нису знали практично ни оно што су на тим курсевима научили. Често се добацује да то није лака ствар; треба прочитати многе дебеле књиге; треба имати много претходног знања. У ствари, тим се сакрива једна срамота за коју смо делимично ми медицинари криви. Често пута смо осетили бол у срцу жалећи што не можемо својему народу бар делимично помоћи. Не питамо се никада дали смо у стању бар донекле изменити тај свој пасивни став и научити нешто што је неопходно, па макар се то звало и Курс прве помоћи. Бар онај број студената сеоских синова и сиромашних грађана требали би да најсавесније схвате ово стање и да добију колико толико практичног знања пре свршене студија, како би могли лети, пошавши у своје место, пружити неколико лекарских савета, у погледу становања, одевања, хигијене, да би могли превити рану, посекотину, дати инјекцију и упозорити их на опасност појединих болести. Сви смо свесни да би се од тога могло много остварити и сви знамо колико би велику услугу учинили својој околини.

Зато би било неопходно да Удружење Југословенских Медицинара замоли господу Доценте, Асистенте и лекаре, да нам то преко потребно знање изнесу на један приступачан начин.

„И сада вам упућујем заједнички позив, завршну жељу. Моја порука при отварању Конгреса гласила је: „Млади људи, уједините се“. Сада сте уједињени, останите то и даље. Јер само ако сте уједињени нећете доћи у прилику да у униформама budete супротстављени једни другима, и да једни другима наносите смртносне удареце.

То јединство не значи по мом схватању, само да међу вама неће бити рата; оно значи такође да међу вама неће бити ни друштвене неправде. Неопходно је потребно да у ваша срца, и срца ваших сународника, усадите братску добру вољу, која ће једино моћи мирним путем да реши све несугласице.

Очекујем од омладинаца овде сакупљених, да својим заједничким, жарким, истрајним деланем подигну човечанство до свести о потреби солидарности и правде који су основни услови мира.“

(Из завршног говора Анри Ролена, белгиског сенатора и председника Светског омладинског конгреса, одржаног на истом Конгресу).

Шта да се ради?

Наша удружења у свом раду, који је већи, плодноснији и озбиљнији него досад, имају још великих мана и недостатака, које ми сви запажамо и тражимо начина да их ликвидирамо. Да би смо то учинили морамо их прокритиковати, да видимо у чему се састоје, какве су им последице и који су им узроци.

Отворено признавање и здрава критика је најбољи лек за исправљање погрешака док је непризнавање и забашуривање најбољи терен за нове грешке. Не може се никоме признати непогрешност. Највећи људи у историји, који су стварали генијална дела или водили велике народне покрете, били су увек кадри да признају чим погреше и да уложе све напоре да своје погрешке ликвидирају. И то је био један од атрибута њихове величине, и један од услова њиховог успеха.

Свест, јасно разумевање свог положаја у друштву и схватање својих дужности је основа на којој се темељи самокритичност. Таква свест је код нас студената чињеница. Чињеница је зато и здрава самокритика, која нам је данас снажно оруђе у раду. Кад се тај рад, тај општи друштвени рад по удружењима, тиче свију нас, као целине, потребно је да та самокритика буде што шири и организованија, да буде јавна. Зато ће „Студент“ имати посебну рубрику критике и самокритике под насловом: „Шта да се ради?“

Наше је гледиште да је критика конструктивна онда, кад, поред осталог, даје конкретне предлоге како да се отклони што не ваља, и кад критичар не остаје само критичар, него „што каже ином и сам својим потврђује чином“. Критичар није свршио свој посао ако само констатује чињенице, упозна нас са стварношћу, него он има да настоји да је и измени. Такви критичари неће разарати него стварати.

Зато је ова рубрика неминовно потребна, и као таква, она има много да говори с обзиром на овако многострук студентски живот. Сваки појединац, као један од многих који сачињавају јак кадар савесних радника по свима нашим удружењима, на свима, и најситнијим пословима, поздравите сваку нову добру вољу и свачију активност, као што ће осудити алкавост, себичлук, учмалост и боемство. Уколико смо већи радници, у толико ћемо бити задовољнији сами собом, јер знамо да је једино рад извор свих вредности.

KARL MARX: DAS KAPITAL

ТРИ КЊИГЕ (ЧЕТИРИ СВЕСКЕ)

Једино комплетно издање на немачком
језику . . . . . Дин. 252.—
Поједина свеска . . . . . Дин. 63.—

Затражите најновије проспекте
домаће, немачке, француске и енглеске литературе

НАКЛАДНА КЊИЖАРА БРАЈЕР
Пошт. чек 38.555 ЗАГРЕБ Масарикова 6

НАУКА И СТУДЕНТИ

Шта је наука, шта она означава и какав је њен циљ, као и то шта постижу науком они који је познају, треба овде у кратку изнети.

Наука је позитивна знаност којој је циљ „да нам пружи што вернију и што потпунију слику света“. А под светом подразумевамо све што постоји и што се дешава у свемиру, све оно што допире до нашега сазнања било директним или индиректним путем. Свет је дакле безграничан и разноврстан. Она допире у све тајне свемира и постиже циљеве успехе. Али не треба мислити да је наука рекла своју последњу реч и да млађим генерацијама не остаје ништа непознато. Ни данас нико не би погрешно ако би изговорио речи једнога Њутна: „Ми сви лично на децу која на обали знања нађу по неки белутак, док се пред нашим очима пружа широки океан непознатог“. Наука је још, знаност која не трпи нејасности, никакве сумње, никакве заблуде. Наука је знаност истине. Ко познаје принципе науке, тај познаје истину и никад неће пасти у сумњу; никада неће бити у положају онога који бежи од научних истина ка заблудама и сумњама.

Да би се сазнале научне истине потребан је напоран и дуг рад; потребно је стрпљиво студирање науке у свима њеним еманицијама. Јер наука се, у току развоја људског друштва, грана у посебне домене. Тако данас имамо домене економије, социологије, биологије, физике, математике, историје и друге многобројне секторе науке. Тако увек није било, наука се развијала према развоју људског друштва и повећању његових потреба. За познавање сваког од појединих научних домеча потребно је солидно студирање.

Свима тим научним истинама бавимо се ми студенти на универзитетима. У току наших студија ми треба да стекнемо што више знања; да познамо научне истине у основи њиховој, што ће нам помоћи да, након студија, продужимо даље изучавање научних истина. А морамо бити способни да те истине пренесемо међу најшире народне слојеве из којих смо и ми поникли. Не бисмо смели дозволити да наши очеви и мајке, наша браћа и сестре вековима остају у незнању. Не бисмо смели дозволити да народ тражи срећу у враџбинама. Не бисмо смели дозволити да тражи лекове за своју болесну децу у „салевању трава са растопљеним оловом у води. Не бисмо смели дозволити да велики број мајки умире од тровања крви при порођају, након што им је по прочитавши молитву за оздрвљење, када се зна да ту једино лекар може помоћи, нико други и никакво читање молитава У тој борби нарочито помоћ треба да пруже колеге са теолошког факултета, који ће најодлучније устати против таквих попова којих најалост има још у народу! Не бисмо смели дозволити да народ остаје у заблуди у погледу природних тешкоћа са којима се бори, а особито наш сељачки народ преко лета када стрепи да му не пропадну плодови његова рада, од чега зависи опстанак његов.

Ми студенти све то треба да постигнемо. Али ми све то нећемо постићи ако сами не будемо спремни; ако сами не бу-

демо знали објаснити сваку појаву у природи и друштву. Наука нам у томе свестрано стоји на расположењу, али само онда ако продремо у њене основе. То ћемо опет постићи марљивим студирањем. Половнично, површно знање неће нам ништа помоћи. Ми ћемо личити на ветроказ који се стално окреће према ветру. Такво наше знање биће равно згради на песку, коју ће први ветар порушити. Површно познавање науке горе је него никакво, јер нам оно неће осигурати никада правилан став према друштвеним појавама и ми ћемо летети од ентузијасте до очајника; тражићемо излаза у нереалностима и, разуме се, никада га наћи нећемо. За себе евентуално можемо и постићи угоднији живот, али средина из које потичемо имаће штете од нас; бићемо терет више на њиховим мукама.

Треба навести само неколико примера из којих ће се видети шта значе они који познају науку. Ево га, као први

се намећу Галилео Галилеи, који је отишао на ломачу а није се могао одрећи једне научне истине. А како је дошао Галилео до те истине? Није му то у сну пало на ум; није сазнао ни преко враџбина, већ само и једино дугим студирањем науке. И наука га је довела пред једно сазнање које је било јасно и недвојбено. Јер наука никада не доводи до двојбе већ само и једино до истине. Галилео је сазнао истину и хтео је објавити целој свету дотадашњу вековну заблуду о мировању свемира, о земљи која стоји на четири ступа, а држе је четири апостола. Мислио је Галилео да ће се цео свет радовати заједно с њим, јер је откривена једна истина од огромног значаја. Али Галилео се преварио. Он није знао да ће његова истина пољуљати темеље једног система; он није знао да феудални систем не може прихватити откривену истину, јер та истина поткопава темеље феудализма. А ради те истине

не може се рушити систем који вековима влада. И чувари темеља феудализма изведоше га на ломачу. Пре спаљивања тражили су да се одрекне „заблуде“; поставише га на колена да моли за опроштај! Галилео је посматрао своје судије и чудно се њиховом захтеву. Уместо да се радују што је откривена истина, они траже да се он одрекне „заблуде“! Ако то учини, мислио је Галилео, онда ће га бити стид од науке на којој је провео цео свој живот. И он није могао рећи неистину. И док су судије очекивале одговор одрицања од „заблуде“ Галилео је изговорио три речи, које ће светлито поред његовог имена кроз сва времена. Он је изговорио: „ипак се креће“ и пошао на ломачу.

Даље имамо пример једнога Њутна са његовим законом гравитације. Он је дугим и стрпљивим студирањем науке дошао до закључка о гравитацији, а јабука је потврдила његово научно сазнање. Да

Њутн није радио на науци, да није познавао принципе науке не би могао опазити ни појаве у природи које су биле сасвим гласне са његовим научним опажањем.

У новије доба имамо два велика човека који су својим радом засновали ново поље науке и оставили поколењима да га прошире и усаврше. Та два велика човека су филозоф Павлов и ботаничар Мичурин, чија су имена позната широм целе земљине кугле.

И један и други су до краја свога живота радили на науци неуморно и несебично, и настојали да њихов домен науке не остане познат само једном кругу људи, већ да далеко пређе тај круг, да изађе из оквира кабинетске науке. Радили су за цело човечанство.

Примери би се могли рећи на хиљаде, али ова неколика нека нам послуже као доказ како се радом постижу сјајни резултати; како се стоји на путу истине када се знају принципи науке.

Ми студенти морамо радити неуморно и свестрано. Ми не смемо бити шарлатани у науци већ њени познаваоци. Ми морамо допуњавати једни друге. А то ћемо постићи преко заједничких предавања и дискусија. Наш заједнички рад треба да допуни наше познавање научних истина.

Дебатни клубови ће нам у томе много помоћи. Они су сада организовани само на Правном факултету. Но на томе се не сме остати, њих треба проширити на све факултете — на цео универзитет. Огромне користи би се постигле у дебатним клубовима из медицине, агрономије и ветерине. Но ни техника не би нам смела остати непозната. Преко дебатних клубова из те научне гране упознали би се студенти са основним принципима технике.

У дискусији треба да учествујемо сви. Њу не треба ограничавати. А колеге које учествују у дискусији морају водити рачуна о томе да ли њихово учествовање допринеси користи осталим колегама. Сваки мора бити спреман за дискусију; сваки мора радити да би могао учествовати у њој. Јер без солидног знања злочин је одузмати драгоцене време својим колегама, па и себи самом.

Наше колегинице не смеју изостати иза својих колега. Оне морају учествовати у предавањима, у дискусији и свима научним радовима упоредо са колегама. Оне морају радити истрајно на свима доменима науке јер посао њихов, који ће имати у друштву, након свршених студија, неће бити ништа лакши од посла њихових колега.

Сви се ми морамо заједнички спремити за свој рад; за ширење науке у најзабаченије крајеве. Јер ако ми нећемо учинити ту дужност према народу из чијих смо редова дошли на студије, на изучавање највиших наука, од кога другог можемо очекивати да то учини? Каже се да смо ми узданица свога народа. Онда треба то заиста и да будемо. Ми треба да извршимо своју дужност према народу, коју он с правом тражи. Ми ћемо то учинити само неуморним и несебичним радом на оспособљавању нас самих. Ми ћемо то постићи ако будемо студирали онако као што додикује онима који желе да науку ставе у службу човечанства.

СТУДЕНТИ У БУГАРСКОЈ

Општи положај

У Бугарској има око 10.000 студената од којих око 8000 студирају у Софији, а остатак на осталим вишим школама у унутрашњости.

Већ десет година постоји организација бугарских студената Б. Н. С. С. (Бугарски национални савез студената). То је требала да буде организација која би око себе сакупила све студенте без обзира на њихову политичку и религиозну припадност. Међутим од пре кратког времена она се је изметнула у једну потпуно шовинистичку организацију. Она је престала да буде оно чему је била намењена и што би требала да буде тј. да студентство води и активизира у борби за његове сопствене интересе. Основни принципи Б. Н. С. С.-а: бранити сталешке интересе студената, не уводити у организацију дух партизанства, били су брзо напуштени. Већина извршних одбора ради по директивама и у корист извесних шовинистичких група.

Студенти који се не налазе у овом савезу, нису остали изоловани. Они су се организовали у неколико других организација као што су БОНСС (надисциплинованији и најмногобројнији) „Цанко Бакалов“ (земљорадници), и други. Међу овим организацијама, различитих тенденција, не постоји контакт, сарадња, њихов рад није координирањ. Трења и сукоби су веома чести. С времена на време удружују се, кад сарадња постане неопходна, и онда се увек дође до веома добрих резултата.

Студенти су схватили да се само јединством и сарадњом може доћи до позитивних резултата те се стога и почело у том смислу да дела. Политичка и верска размимомлажења бачена су у други ред, и, на место неслоге и свађалаштва наступила је пријатељска атмосфера. Приступило се решавању питања која су заједничка свима.

Ову сарадњу и ово акционо јединство, успешиле су и уловиле прилике које су наступиле на самом Универзитету а које су студенство натерале да

се заједничким снагама заложу за своја права и интересе. Примењене су све мере да се број ученика смањи, ограничи. Студентство се нашло пред тим чињеницама, које су му наметнуле његово што брже решавање а самим тим и заједничку сарадњу.

Захваљујући томе јединству, које још није дефинитивно остварено али које се налази на најбољем путу да то буде, платформа студентског рада постала је много шира а изгледа за остварење постављених задатака много повољнији.

Студентски штрајк

Решење владе д-р Косејанова, донето непосредно пред општинске изборе, којим се бугарским студентима и студенткињама одузима право гласа, било је повод за велики штрајкашки покрет свог бугарског студентства. Уз протест против оваквог лишавања академских грађана једног основног грађанског права, дошао је тада низ других питања, за чије се решење бугарски студенти већ годинама залажу: питање студентских домова, стажа, захтев за укидањем групног система полагања који је у Бугарској предвиђен на већини факултета уредбама, питања уџбеника и такса, проблем пуне правне заштите студената итд. — Као ретко када, овај штрајк покренуо је све бугарске студенте, свесне да се овде не ради

Авас јавља:

Одбор Удружења студената за мир организовао је јуче јавни годишњи збор студената у циљу манифестација против рата.

Према саопштењима која потичу из Одбора, око милион студената који припадају свима америчким универзитетима и средњим школама напустили су предавања за време неколико часова.

Манифестације су у Њујорку прошле без инцидената. Збору је присуствовало 20.000 студената.

о политичким интересима неке групе студената — као што је у Софији један део штампе покушао да набаци — већ о животним питањима целог студентства, о питањима од чијег ће решења зависити развој и судбина младе генерације бугарских интелектуалаца.

И зато је 29 марта, када је после првих окршаја око питања права гласа који су се одиграли неколико дана раније — отпочео штрајк, цело студентство напустило предавања, — било јасно да је јединство бугарских студената остварено. До данас та борба траје, упорно и енергично вођена од стране наших бугарских другова, свесних да је право на њиховој страни: они се боре разним средствима, штрајком, митинзима, протестима, сталном мобилизацијом и будношћу свих својих снага.

Ову борбу наших бугарских другова прате, са узбуђењем и симпатијама, студенти и сви напредни омладинци целог света. Априла прошле године, њихове су очи биле упрте на Београд, где смо ми водили ону борбу која нам је омогућила да ове године пођемо путем решавања наших питања, путем систематског конструктивног рада, путем стварања од нашег универзитета, културног жаришта на Југоисток Европе. — Данас, наши другови у Софији, бију ту исту борбу. Ми смо уверени у њихову победу: победу којој можемо припомоћи и ми потпором њихове борбе, слањем поздрава и израза симпатија нашим бугарским друговима, обавештавањем јавности. Њихова победа биће и наша победа: на основу ње моћи ће да се развију и учврсте оне везе правне и реалне солидарности младих, солидарности која нас је одувек везивала уз народну омладину Бугарске.

Истрајте, бугарски другови! Истрајте, свесни да се борите не само за ваша оправдана права, за ваше студентске интересе, већ и за нас, за све нас, за права омладине уопште! Са том жељом, ми вам шаљамо своје поздраве, тврдо уверени у вашу победу.

ОМЛАДИНА НА ПАРИСКОЈ ИЗЛОЖБИ

Трећи састанак Савета Покрета светског омладинског конгреса, одржан је 3 и 4 априла у Паризу, под претседништвом Жана Дипиа председника француског одбора. Овај састанак је био од велике важности јер је расправљао и донео дефинитивне одлуке по предлозима француског одбора о учествовању покрета С.О.К. на Париској изложби 1937. Разне одлуке које су усвојене од великог су значаја, јер сведоче о снази и виталности Женевског покрета.

Пре свега решено је да се најактивније учествује на Изложби, и то, како у павиљону у коме ће бити приказана делатност омладине целог све-

члан владе упутити омладини поруку.

Покрет С.О.К. организоваће Међународни омладински логор у Bierville који се налази у непосредној близини Париза који ће трајати од 8—23 августа, (недељу дана пре и недељу дана после Омладинског дана). За сво време логоровања одржаваће се предавања и дискусије о појединим проблемима који интересују омладину, као и реферати преко којих ће се сви омладинци упознати са положајем, животом, борбом и стањем покрета омладине у појединим земљама. То ће бити јединствена прилика да се омладинци из свих крајева света боље упознају, међусобно размене своје мисли

ску солидарност са својим друговима у Шпанији, чија је борба за слободу и мир, борба свих поштених омладинаца, свих искрених пријатеља мира и напретка. Један од француских делегата нарочито је добро истакао које се све дужности постављају пред Саветом и омладинским покретом, у вези са догађајима у Шпанији. Он признаје да треба водити рачуна о могућностима које имају владе да интервенишу у корист Шпаније, али сматра да је потребно нагласити да смо ми омладинци а не дипломате и да ми морамо да се изјаснимо, и да у моменту када припремамо Међународни омладински дан за Мир, узмемо јасан став према про-

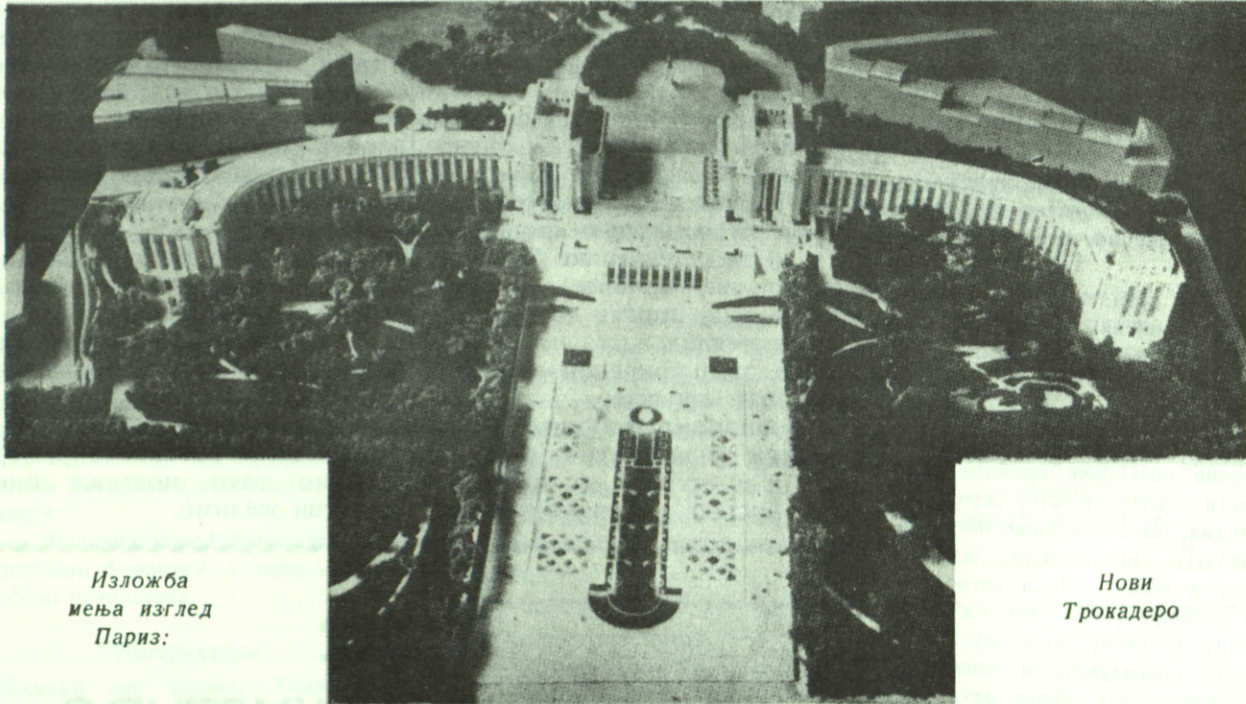
товао је сву опасност по светски мир, која произилази из отвореног гажења принципа неинтервенције, гажења, које је дошло до изражаја у скорим изјавама представника једне владе, којима је одбио предлог о повлачењу свих добровољаца који се боре у Шпанији.

Савет одлучује, да сагласно одлукама Првог Светског омладинског конгреса, обрати пажњу јавном мњењу и владама о неодољивој потреби да се строго осигура поштовање главних чланова Пакта Д. Н. који гарантују територијални интегритет и суверенитет државе.

Најзад је Међународни савет одлучио да на предлог претставника француског одбора, одговори на позив упућеног од стране америчких омладина, да се други С.О.К. одржи у Сједињеним Држава-

ма и то у месецу августу 1938.

Све ове одлуке Међународног савета показују да се активност покрета С.О.К. све више повећава и да његов значај сваком даном расте. Женевски конгрес је заиста ударио чврст темељ једној здравој, снажној и светској организацији. Оно што је била жеља свих омладинских делегата дошлих у Женеви из разних крајева света, жеља да омладина постане моћан чинилац друштвеног живота и снажан фактор мира у свету, почиње да бива реалност. Колико ће она то, што брже и што потпуније да постане, у колико ће се њен глас са све већим уважавањем слушати, зависи само од нас, од нашег свакодневног рада. Зато уједињено наше снаге у борби за очување мира, тог првог предуслова слободе и напретка читавог човечанства!

Изложба
мења изглед
Париз:

Нови
Трокадеро

та, тако и у павиљону Мира. Образован је нарочито комитет, коме је стављено у дужност да прикупи од свих националних одбора сав материјал који приказује величину и активност омладинског покрета у свакој земљи (плакати, графикони, летци, брошуре, слике, разне едиције итд.). Затим се је расправљао о Међународном омладинском дану за Мир. Датум његовог одржања који је првобитно био утврђен за 1 август, померен је за 15, да би се избегла свака узбуна, пошто ће се 1, 2 и 3 августа одржавати манифестације Светског сабора за Мир. Решено је да се одмах отпочне са што већом пропагандом за овај дан и то, како преко штампе и радија, издавањем специјалних карата, и зидних плаката. Националне делегације биће врло свечано дочекане при самом уласку у Француску.

Међународни омладински дан Мира отпочеће посетом делегација Изложби. У подне ће бити приређен другарски ручак делегатима док ће се после подне све делегације састати на једном од великих париских стадиона (30.000—40.000 особа) где ће се одржати величанствена манифестација омладине целог света. Генерални секретар покрета упутити ће апел присутним омладинцима а затим ће све националне делегације продефиловати кроз стадион. Претставници више од 40 земаља у кратким говорима изразиће сву готовост и вољу омладине својих земаља да се залаже за братство међу народима и очување светскога мира. После овога биће изведене хорске, музичке и сценске тачке, које ће симболички приказати жељу омладине да се бори за мир, слободу и срећну будућност. На крају ће један

и жеље, и тиме уклоне оне неспоразуме који их још деле. Омладина има исте идеале и исте интересе, она се за њихово остварење мора јединствено залагати. Овај омладински логор биће без сваке сумње велики допринос стварању тог јединства, који је први услов сваког успеха омладине. Није потребно напоменути да у овом логору неће бити милитаристичке дисциплине, нити расне или националне мржње; дух који ће у њему владати биће дух солидарности и другарске љубави.

Поред ових питања било је на овом трећем састанку Савета говора и о односу Женевског покрета према Унији удружења за Лигу народа, која је и дала иницијативу за одржање Женевског конгреса, и према Светском сабору за Мир. Решено је да сви национални одбори у пуној слободи, одреде свој став према истим удружењима, гледајући да уску сарадњу која је постојала до сада и даље продуже и тиме појачају снаге мира.

Сасвим је разумљиво да је у центру пажње и овога састанка било испитивање стања створеног догађајима у Шпанији, које све озбиљније угрожава мир. На овоме састанку Савета, уједињена шпанска омладина била је заступљена преко своја два делегата. Они су упознали чланове Савета о све већој интервенцији једне стране силе у унутрашње послове њихове земље, молећи их да констатују опасност по мир, која произилази из овог мешања и да се обрате Друштву народној, тражећи од њега примену чланова Пакта, који гарантују интегритет и суверенитет држава. Дискусија око овог предлога дала је прилике свима делегатима да изразе брат-

лему који нас све закупа. Покрет С.О.К. не сме да има обележје неке посебне политичке тенденције, он неће да изједначује рат са фашизмом, нити да заузима став за један или други режим, али у Шпанији се ради о рату, рату који прети да се сваким даном претвори у нови светски покољ. Докле год се ради о добровољцима са једне и друге стране барикада, ми можемо да ћутимо, али небориви докази показују да постоји војна интервенција из иностранства. На последњем састанку комитета за неинтервенцију, Гранди, званични претставник Италије, успротивио се је повлачењу италијанских трупа из Шпаније. Неколико дана доцније сам Мусолини је изјавио да Италија неће повући своје трупе из Шпаније докле год Франко не победи. Интервенција покрета С.О.К. је деликатна, али је потребна, и неизбежна. „Ми нећемо да бацимо анатему ни на један народ, ни на једну владу, али ми морамо да интервенишемо противу става као што је став италијанске владе према шпанској влади и ми морамо да исто тако поступимо и у свим осталим сличним случајевима били они изазвани ма од које владе. На крају је француски делегат предложио да се усвоји захтев шпанске делегације и то у толико дре што је и сам Конгрес изјавио да омладина гледа спас мира у ојачању Друштва народа и да је потребно предузети мере које ће учинити да се поштује пакт Д. Н. Тако је Савет поводом овога питања донео следећу резолуцију:

„Међународни Савет покрета светског омладинског конгреса, окупљен у Паризу, 3 априла 1937, конста-

Омладина и Друштво Народа

Неуспеси Друштва Народа у решавању крупних питања учинили су да се изгубе из вида успеси које је поњело на мање значајним питањима. »Да се Друштво Народа ограничило на то да спречава ширење тифуса и да сузбија трговину белим робљем и опијумом, његов би углед и даље остао нетакнут.“ Ово нису речи једног начелног противника Друштва Народа, него напротив човека који је некада полагао можда и сувише смеле наде у ову установу, али, чији оптимизам ипак није могао да преживи многобројне дебаци које је оно претрпело. То и сувише појмљиво разочарење захватило је и многе друге искрене борце за мир. Захватило је и омладину која је искрено желела мир али која није могла осећати неке нарочите симпатије према томе немоћном скупу професионалних дипломата, чије бескрајне дискусије по разним одборима „петорице“ и „тринаесторице“ нису биле у стању да омету крвопролића ни у Јужној Америци, ни на Далеком Истоку, ни у Абисинији, ни данас у Шпанији.

Али упркос свему томе, став омладине према Друштву Народа није непријатељски. Напротив. У резолуцији прве комисије Светског омладинског конгреса вели се: „Слабости Друштва Народа треба схватити не као слабости саме установе — као слабости пакта или погрешке у погледу метода — већ их треба објаснити слабешћу људи, јавног мњења и владе.“

Пакт заиста садржи многе корисне одредбе које би биле у стању да озбиљно омету планове проузроковача рата. Ту је пре свега члан који говори о *колективном отпору нападачу и о механизму санкција — економских и војних — које би погодиле тог евентуалног нападача.* Тај члан претставља први озбиљнији покушај да се изгради систем колективне безбедности који би — појачан низом регионалних пактова — једино био у стању да у данашњој међународној заједници осигура трајни мир, или бар учини избијање рата мање вероватним. Треба даље поменути ону, данас на тако бестидан начин гажену одредбу, којом се *свима државама чланицама Друштва Народа гарантује територијални интегритет.* Ту су и многе друге, не мање важне и корисне одредбе које никад, међутим, нису ступиле у живот. Али то не значи ни да је сам Пакт савршен. Потреба

његове реформе се намеће. И то у смислу *појачања* свих оних одредби на основу којих би се брзо и ефикасно могао угушити сваки покушај ремећења светског мира.

Али, као што рекосмо, ниједна од тих одредаба, које чине оно што је битно у Пакту није примењивана. Томе су се противили посебни интереси појединих држава-чланица, чија се стремљења нису могла довести у склад с начелима на којима је женевска установа почивала. Данас је, међутим и у овом погледу наступила промена. Друштво Народа је изгубило онај реакционарни карактер нове „Свете Алијансе“ које су му извесни његови оснивачи били наметнули и које је оно, у првој фази свог живота, носило. Око Друштва Народа данас су углавном окупљене државе које искрено желе мир јер имају стварност интереса да он буде одржан.

С друге пак стране извесне државе су или отворено напустиле Друштво Народа или су остале у њему да успешније саботирају његов рад. Они одбацују и саме принципе на којима се Друштво Народа заснива. Према њиховом схватању недељиви мир у ствари значи „недељиви рат“; они, уместо система регионалних пактова предлажу склапање билатералних споразума; а на супрот идеји колективне безбедности истичу принцип „локализације рата.“ Они, наима, не желе да њихови белицистички подухвати буду ометани ма каквим колективним бранама, а теже да с извесним државама буду у односима што бољег „пријатељства“ како би на другој страни имали слободне руке. Та њихова стремљења свесно или несвесно помажу сви они који, сневајући о некаквој химеричној изолованости или неутралности неће у потпуности да одговарају својим колективним обавезама.

Све су то довољни разлози да омладина, решена да извојује мир, чврсто стоји уз Друштво Народа, да га брани од свих напада али и да захтева да се одредбе Пакта стриктно примењују према свима нападачима ма колико моћни они били, да се те одредбе учине још моћнијим и ефикаснијим. Друштво Народа је данас додуше само једно од средстава којим располажемо у борби против рушиоца мира, али, у време кад је мир са свих страна угрожен, свако такво средство мора бити искоришћено.

КУЛТУРНИ ПРЕГЛЕД

ЛАДА
1937

Отварање изложбе „Лада“ било је овог пута, као и често пре тога, више друштвени догађај, него што је успело да прикаже уметничке вредности. Ретко да је, при отварању неке изложбе уметничких радова у Београду, било толико света као на овом. „Лада“ је позната као наша најстарија уметничка група, и многи њени чланови су својим дугогодишњим радом, нарочито док код нас није било ширег интереса за ликовну уметност, стекли признање тадање публике, која им данас, потпомогнута од многих који не разумеју уметничке форме, даје атрибуте озбиљног рада, срећених уметника, добрих уметника. „Лада“ је у првим годинама свога постојања одиграла не малу улогу на ширењу идеје уметности код нас. Данас, међутим, ствар стоји сасвим другачије.

Већина излагача не прилази својим радовима као уметници, већ као занатлије, у рђавом смислу те речи. Отуда су њихови радови лишени сваке осећајности, тј. уметничких квалитета, док су с друге стране пренатрпани празним бојама које све заједно чине безначајне целине. За неке би се радове слободно могло рећи да би их направила свака ученица једног бољег девојачког, предатрног пансионата. Можда овим сликарима уметност није у опште ни циљ, а можда

је то због отсуства талента, али једно је сигурно, да би они, ако им је циљ да прикажу лепоте наше земље, то свакако боље постигли у укусној форми (на страну то што, много од ових мотива, овако претстављени, у данашњем сликарству немају много смисла). Не треба ово сувише уопштавати. Изузетке чине на пример: „Венеција“ г-ђе Бете Вукановић, нека платна г-ђе Ане Маринковић, и извесни сликарски квалитети гг. Голубовића и Стевановића.

Интересантан, у многоме карактеристичан, став ове изложбе у нашем сликарству даје слика г. Уроша Предића „Св. Никола спасава бродо-ломнике“ која далеко заостаје од многих његових слика, као што текст поред ње који треба да јој буде објашњење, да је слику једног дела нашег друштвеног збивања: »Чамац за спасавање зове се „Вера“. Вера нас спасава у бури живота. Она спасава душу, а за спасење тела потребно је уложити физичку снагу, као ови приморски бродари. У чамцу се налазе припадници четири вере: Мојсијевац, католик, православац и мухамеданац, сваки у карактеристичном ставу. Свети Никола не чинећи разлике спасава све скупа. Јер ако је на земљи поцепаност на небу пред Богом праведници су сви једнаки.“

Гостовање Јос-балета

Требало је да дође Јос-балет у Београд па да се и наша најнапреднија интелектуална и уметничка јавност заинтересује за балет. Иначе балет онакав какав нам је прижжан у нашим народним позориштима или по филмовима, није могао да заинтересује и озбиљног човека који у уметности тражи нешто више него што је дивљење лепом. Отуда да нам је и трупа Јос дошла само са „Баладом о отровној ружи“, „Паваном“ и „Балом у старом Бечу“ не би значила много више него што су значила досадашња гостовања добрих играча, макар што су и те Јосове ствари историски илустроване, стилски чисте а технички на највишем нивоу. Али оно што је учинило да Јос доживи успех и код оних људи, који су балет сматрали „нижом уметношћу“, „празном забавом“ „вештином у којој је техничка виртуозност циљ а не срество“ (какав и јесте балет у наши народним позориштима а и у многим позориштима на страни), оно што је те људе нагнало да са одушевљењем по неколико пута гледају Јоса, то су балети „Веле-

град“ и „Зелени сто“. Један колега ми је рекао после „Баладе“ и „Бала у Бечу“: „Чудим се сам себи шта ћу ја овде“, а после Велеграда и Зеленог стола био је изненађен и одушевљен: „Колосално, рекао ми је, па то је социјални балет“ И збиља „Велеград“ и „Зелени сто“ су социјални балети.

У првој слици „Велеграда“ приказан је темпо велеградске улице. У ритмовима степа дефилију студенткиње, један занесени интелектуалац, отмена господа, радници, једна бојна, која је изгубила поверено јој дете, продавац новина, проститутке и једна млада девојка из радничког кварта, која се дружи са „једноставним младим човеком“. Тој девојци прилази елегантни господин и својим обећањима је придобија за себе. У другој слици, „у радничком кварту“, док се деца играју на улици, елегантни господин допраћа девојку, предаје јој поклон и док је чека, деца га радознао загледају а две мајке, радне и озбиљне, непријатељски га гледају, нашта он немарно окреће леђа. Девојка излази преобучена у поклоњену свилу

хајину и одлази са њим, док је две мајке забринуте гледају а деца указују прстом на њу. У трећој слици, „у бару“, где се на истом плану смењују два бара, један отмен и један прост, млада девојка игра са господином у првом. На крају, док се он забавља са другим женама, она напуштена и изнемогла или пијана одлази сама а господин и даље игра. За то време у простом бару онај млади човек покушава да се утешу у бесној младићској игри, али за моменат. Слика се завршава његовим тражењем и чекањем.

Ове три слике су исечак из свакодневног живота велеграда, али из оног његовог дела, који претставља његовог наличје. Као такве оне су један докуменат и то играчки докуменат поред књижевних и сликарских докумената нашег доба.

„Зелени сто“ је приказ једне трагедије, нажалост још и данас заједничке свима нама. Доживели су је Срби и цео свет 1914, доживели су је Абисинци 1936, доживљавају је шпанољски, марокански, немачки и талијански народи у 1937. Иста је то трагедија, различита су само места и датуми, али узрок, садржај и последице су истоветне. Ту трагедију узео је Јос за тему свог „Зеленог стола“.

Слика прва: после неколико злокобних тешких акорда, чује се неки сладуњав танго.

За зеленим столом господа у црном воде дипломатске дискусије у белим рукавицама. Понекад обе стране прекораче правила пристojности, лупају о сто, жучно млаће рукама, један чак диже ногу на сто, доказују, протестују, једним покретом лизања стола негирају што су малопре рекли, док на крају не почну да скачу по столу. Не могу да се споразумеју и испуљају револвере у знак објаве рата.

Друга слика: престају звуци танга, стварност ван зеленог стола је тешка, смрт почиње своју неумољиву игру, и док заставник позива под заставу и млади људи приступају „пруским“ кораком, отимајући се из загрљаја мајки и жена, смрт иза њихових леђа непрестано ради једноликим сабласним ритмом, а из прикрајка један спекулант у полуцилиндру одобрава пљескањем. Кад војници полазе на фронт придружује им се и спекулант. Његов ход је најодушевљенији. Али кад војници почну да се провлаче испод руке смрти, спекулант се заустави пред њом, поклони јој се са захвалношћу и умакне на другу страну.

По бојишту корача смрт. На свако спуштање њене тешке ноге гасе се животи бораца. Али и у позадини је смрт. Ту она односи изнемоглу мајку, улази у бар где спекулант тргује несрећном ратном удовицом, да је исцрпену узме за руку и успава на својим грудима. Пред ноге смрти пада и шпијунка-издајник. Док је смрт према старој мајци била блага и пријатељска, а према заблуделој удовици бахатска и на крају дирљиво нежна, смрт издајнице је неумољиво презрива.

Бруталанм напором смрт покушава да прегаси и спекуланта, али овај вешт и окретан као мачка, ипак успе да јој умакне преврћући се преко главе. Смрт на сцени и даље ради и коси... а докле она господа за зеленим столом (последња слика), жива и здрава поново воде разговоре, лижу сто и оптужују једни друге.

„Зелени сто“ је први играчки докуменат о ратним страхотама. Он је не само језива илустрација, још више, он је критика рата.

Својим балетима Јос је показао да је игра уметност озбиљна и дубока и да се у покрету човекова тела и његовом ритму налази елементарна изражајна снага којом може социјална стварност да се изрази на један нов и адекватан начин.

„ВЕЧЕ ЛИРИКЕ XIX ВЕКА“
НА УНИВЕРЗИТЕТУ

У четвртак 15 о. м. одржало се на Универзитету „Вече лирике XIX века“ (били су обухваћени песници Србије, Војводине, Босне и Херцеговине и Црне Горе). Треба одмах подвући велики значај овога вечера: то је први пут да се цело вече посвећује једној не много удаљеној прошлости, великом делу оног што чини наше културно наслеђе. Академско позориште (које је ову приредбу организовало) хтело је да свим омогући слушаоцима правилније упознавање једног дела наше културне прошлости, да свима покаже шта омладина данас убраја у своје културно наслеђе које свака генерација прима од својих претходница а нове генерације узимају од старијих оно што је свесно или несвесно прешло уске оквице једног пређашњег друштва. То је показивање и уједно освајање културне прошлости (у школске уџбенике бачене, у прашњаве архиве затурене), то је онај присни контакт између младих и старих који су дали овој приредби манифестациони карактер.

Понављамо оно што је већ једном било речено: нека нас не буде страх да признамо оне грешке, које произлазе из

наше воље за радом, из наших напора, и да укажемо на њих. За себе, све су тачке на програму биле солидне; нарочито предавање Јована Поповића и Рад. Зоговића и извођења рецитативног хора „Самопомоћи“ (од предавања Душана Матића очекивало се више; осетио се такође недостатак због неодржаног предавања Велибора Глигорића). Аудиторијум је прихватио преко-ре који су се односили на недовољно познавање културне прошлости; и присна веза између рецитатора и публике, љубав њена према њеним песницима биле су изражене врло јако, можда и сувише.

Али је на плану организације још једном — и то у великој мери — показан њен недостатак; тај мањак организације и дисциплине само штети високом нивоу приредбе. И неозбиљност публике (у неким случајевима и непристојност) изражена два-три пута у депласираној веселости и сталном шушкану, не одговарају оним циљевима које сви имају у виду. Крајње је време да се са таквом праксом прекине, да се више пажње посвети организацији јер се само тако постиже оно што сви желимо.

Вече
француске културе

Студентско удружење за француски језик и књижевност приредило је 22 о. м. на Универзитету Вече француске културе.

Пред пуном салом Вече је отворено претседник Удружења.

Г. Др. Милош Савковић говорио је о теми: »Француски реализам XIX века на нашем социјалном терену«. Иако се за релативно кратко време ова тема не би могла потпуно исцрпiti, ипак је г. Савковић успео да нам да добар приказ наше недавне књижевне прошлости. Г. Савковић нам је дочарао књижевни живот у Србији у доба ауторитарног режима Краља Милана, у доба кад се у Панчеву тајно штампао и растурао Додеов роман о краљу изгнаннику који се ваља пијан по улицама париских предграђа, и у доба кад је студентска омладина, надахнута идејама француске демократије, скидала реакционарне комаде са репертоара Народног позоришта.

Г. Коча Поповић је одржао кратко језгровито и потпуно успело предавање о савременој француској поезији. Он је све француске песнике поделио на две неједнаке струје: на песнике чисте свести и песнике потпесних снага. Олићење прве групе је бивши велики књижевни негатор и бунтовник Пол Валери, који је данас члан француске академије. Друга линија која има корен у предатрној поезији Рембо-а, Аполлинера, Дикаса, креће се данас преко Шарл Вилдрака и Лиј Диртена до једног од највећих савремених француских песника и романијера Луј Арагона.

Као допуна и илустрација предавања о савременој француској поезији требала је да дође рецитација дирљиве песме Артур Рембо-а, коју је он писао у 19-ој години за време грађанског рата у Француској 1871.

Песма носи наслов: »Руке Жане Марк« и сва је прожета узбуђењем после уласка страних трупа у побуњени Париз и после стрељања 30.000

радника. Међутим, студент који је рецитовао ову песму, није се довољно уживио у њу (чак није био научно добро ни да чита) и публика је остала очито незадовољна овом тактом.

Г. Душан Матић је држао успело предавање о савременом француском роману. Ма да је предавач озбиљно схватио тему и свестрано је обрадио, ипак морамо да напоменемо да је предавање било одвећ дуго с обзиром на време с којим се располагало.

Најзад хор студената отпевао је песму Велике француске револуције и демократске француске републике — Марсејезу. Сви присутни устали су и стојећи саслушали француску химну. На продужени аплауз и захтев публике хор је још једном отпевао прву строфу, коју је публика прихватила.

Може се рећи да је Вече француске културе једна од најуспелијих наших приредаба ове године.

НАЦИОНАЛНИ ПРАЗНИК
ШПАНСКЕ РЕПУБЛИКЕ

14 априла слављен је национални празник Шпанске Републике. За ту прилику Одбор студентских удружења за мир издао је један летак којим је позвао студенте и грађанство, све пријатеље демократије и мира, да уписивањем у књиге које су тога дана биле изложене у Посланству, манифестују своју приврженост народима Шпаније. Преко хиљаду студената уписало се је тога дана у књиге и тиме дало видног израза расположењу целокупног нашег студенства. Много грађана, радника и истакнутих личности нашег јавног и политичког живота учинило је то исто. На овај начин, — када већ друкчије није било могуће — демократска јавност нашега града, изразила је своју решеност да се залаже за победу шпанског народа, а тиме демократије и мира.

РЕПОРТАЖА ИЗ СТУДЕНТСКОГ ДОМА

ПРЕКИД ЈУТАРЊЕГ СНА

Хладуњава, свежа, рано пролетње јутро плашљиво удара треперивим зрацима о многобројна стакла и про-сипа прве хрпе сивог светла по жутом паркету. Јутро. Отварају се широка врата. Послуга је прекинула већ најслађи, јутарњи сан. Собари и ходничари су већ на ногама. Посао је посао. А у машинском одељењу се непрестано ради. Са послугом у стаје један младић, сиромашан студент. Пригнут износеним мантилом, сањив и мамуран, он излази први на улицу, трчи на угао, па се за час враћа са великим пакетом под руком. То су новине које овај колега разноси својим друговима и на тај начин зарађује део улога, потребног да се плати стан и храна у Дому. У ходнику, на једном пошироком простору који води на терасу, он је изнео свој сто и направио неку врсту новинарске тезге. Тако је, из увиђавности обезбедио свог собног колегу од узнемиравања, а у исто време омогућио својим друговима да без претплаћивања и излагања до киоска или уличног разносача дођу до новина и рано, ако хоће у цик зоре, сазнају дневне вести. Пред њим је, редовно, каква књига, уџбеник. Он учи, чита у међувремену док чека муштерије. Пре пола девет кад треба да се заврши време издавања доручка, а новине нису распродате, он добродушно, другарски замоли првог колегу који наиђе, да га замени два три минута, остављајући му, без пребројавања, сасвим поверљиво све новине и сву «јасу».

— Шта има ново? Како иде на шпанском бојишту? — пита другар и брзо прелистава.

Инструктори

Ускоро све оживи. Ходницима причање, поздраве. Умиваонице су пуне. На улици град већ увелико интонира своју вечиту песму гурњава, вртлога, рада, живота. Из Дома излазе студенти, попут пчела из кошнице и утапају се у велику уличну реку.

— Хоћемо ли у библиотеку, колега?

— Не могу пре подне; морам на кондицију. Чак на пристаниште. Па док дођем на час, па повратак — ето оде пола дана.

Многи журе на кондиције. Дају приватне часове богатијој деци. Посао у већини случајева нерентабилан, али императиван, јер се голи живот мора одржати. Тамо се губи много времена а мало се плати. Обично се изгуби сат у пешачењу тамо и амо, сат траје час а и трећи час прогута радозналост и привлачност улице, којом куља тако занимљив живот. Дакле, три сата се стварно изгубе а послодавац рачуна свега један. И плати га просечно десет динара. Према фактичном стању, објективној рачуници, ухвати се час 3—4 динара. Па ипак много је оних који не могу да дођу ни до такве зараде. А радили би...

Највише нам конкуришу разни професори и њихове «патентиране школе» које «стопроцентно осигуравају успех» а обично резултирају стопроцентним неуспехом, — жале се старији и искуснији инструктори, док «бруцоши» доживљавају слом својих скромно пројектираних планова, којима су дочаравали зараду, ухљебије, могућност научног усавршавања, интелектуалног развијања, наобразбе, искуства, живота...

Домски «жицари»

Око десет сати аула је пуна. Ври као у кошници. Чека се пошта. И ако се понавља сваког дана тако обично, просто и једнолико, радозналост ни за длаку не опада. Има дакле, нечега што никад не досађује. Писмо. Разни људи чекају, разне особе пишу. И тако колеге чекају, један поред другог: први вест од

оца, како је нестало жита, и како то, разумљиво, индиректно значи немогућност даљег слања новца; други прижељкује понуду инструирања као одговор на оглас, у коме је преко једног дневника понудио за багателну цену своје знање и способност (често своје нерве и плућа); трећи стрепи од жалбе млађег брата из паланке, како нема књига и како га професори прогоне што се «много дописује са којекаким студентима»; четврти...

Али је много интересантија друга група од неколико студената која, сасвим незаинтересована за писма, чекају на крају ауле, у предсобљу канцеларије, долазак управника дома. То су домски «жицари». И последњи напори да се добије и заради новац постали су безуспешни. А живот тече даље... Треба платити улог стан, храну... Треба јести. Најзад, кад се више не може одлагати, ти студенти иду код Управника и моле да им се издаду купони за пет дана. Јер, рачунају, мора се ипак некако зарадити и платити се.

Њима се обично изађе у сусрет: за пет дана се осигурају. И они то цене. Али прилике се за то тако кратко време не поправљају.

Библиотека

У дому постоји библиотека. Студенти доста раде, и читају. Старају се да у читању проведу оно мало времена што им преостане од трке за кором хлеба. Највише се читају књиге научне садржине, на нашем, француском, немачком, руском и енглеском језику. Интерес за читањем како белетристике, тако и дела из

области науке и филозофије, осећа се у највишој мери код сиромашних студената који немају новца за биоскоп, позориште, кафану, матине, жур и друге забаве... Млади, вредни људи хтели би да до максимума искористе време, које им остаје од борбе за опстанак, и да се овде, док уче, упознају са стварима које сутра, кад заврше студије као чиновници у некој забаченој паланци неће моћи да добаде.

Може, збиља, да се давањем приватних часова некако одржи голи живот, али горак је то хлеб — каже један који у том послу има мало више среће. Замислите само колико сам изгубио... Да сам те многобројне часове рада провео у библиотекама... Шта бих све прочитао, колико бих научио!... Али...

Али: требало би тим људима пружити могућности за то.

Одмор, спорт, шах...

Око подне у трпезарији је живо. Ручак.

А после ручка једна група спортиста весело одлази на тренинг иза Техничког факултета, друга у округлу салу за пинг-понг, трећа на терасу на одмор, хаскање и кибицовање према парку, четврта у малу салу за шах, пета на свирање, певање...

— Хтели бисмо спорт у правом смислу те речи, спорт који је далеко од маније за славом, новцем, рекордима — каже ми вођа лакоатлетске секције.

Шах, свирање и певање чине један део културног живота.

Но, ова забава траје врло, врло кратко. Живот се немилосрдно товари на грбаче ових младића и они се убрзо враћају у стварност. Опет трка за хлебом, кондиције, новине, приватно пискарање, живот... Тежак, мукотрпан живот...

М. В.

Наша прича

ЖИВОТ

Све се заврши па и школа. Али за Марка она се још не заврши. Учитељ договорил се са Петром, Марковог оца, да га да у гимназију. И Марко пође у оближњи град. Било је још ђака из истог села. Прелазили су ујутро, врло рано, седам километара до града, а после подне исто толико до села. Тако из дана у дан, из године у годину, била зима или лето, снег, ветар или киша. Седам километара тамо и седам овамо.

Поред школе је помало и посљуживао у граду. Доцније је почео да даје и кондиције. Има деце која слабо уче. Али зато њихови родитељи имају новца. За новац може да се најми учитељ. Учитељу се плаћа, а од онога коме се плаћа од њега се и захтева. Од учитеља се захтева да буде свемоћан. Ко је свемоћан он може да кроз дебелу кору лобање улије знање.

Гимназија је трајала ссам врло дугих година. Живот тежак у школи, тежак ван школе. Та цео је живот борба. Са матуrom се завршила гимназија, али Марко тек онда није знао шта да ради.

Данас је бар лако. Акс неко хоће да нешто постане, он ће то и постати. Сваки по вољи. Сељак по вољи оре, раднику стоји до воље хоће ли да ради или не, и тд. Марко је хтео да студира. Али да се студира треба да се једе, плаћа стан, одео рубље. Треба да се купују књиге и плаћају таксе.

Као и многи другови, Марко је радио све: продавао млеко, новине и књиге и давао кондиције. Радио је све што је могло да донесе какав приход за најужније потребе.

Од куће му нису често писали, само понекад. И то обично овако:

„Имали смо неродну годину. Жита мало, а и хране за стску нема. Морали смо да продамо Шару да би купили мало млива.“

„Много муке за сено. Газда Ика га продаје као у апотеци.“ И тд.

Марко би одговарао: „И овде није баш најбоље. Како за кога. Има људи који скупљају по ђубрету отпатке од јела...“

Београд је велики град. У њему има грдно великих кућа, има и излога са разним скупим стварима. Али има и малих кућерака, као и код нас у селу, мрачних, смрдљивих и влажних...

„Кад бих имао новаца, послао бих вам...“

Неки станују по партерима, паркетираним собама, са купатилом и централним грејањем. Други су скромнији. Трећи лутају од склоништа до склоништа. Сваки онако како му се свиђа, сваки по својој вољи. Марко је становао седамдесетосам степеница над земљом, на тавану. Соба од десетак кубних метара, са прозорчићем и уз то — празна. Месечна кирија сто динара. Намештај је био његов: сто, кревет, флаша за воду и лавор. Сасвим довољно за једног студента.

Седео је на кревету и безизразно зурио у зид. С времена на време руке су му се грчиле и прсти се заривали у дланове до бола. Преживљавао је понова догађај што се одиграо малочас код господина директора, чијег је сина инструирао. Ево шта је било:

отишао на час а госпођа га сресрела разгоропађена:

— Па зашто вас ми заправо плаћам? Зар мислите да нам је баш до вас стало? Толико времена радите и ништа. Ето, господа професори се жале. Веле: „као да га нико не подучава. Какав је то младић што га спрема?“ Баш тако су рекли.

Тај дечко међутим био је толико тупоглав, да му се ништа није могло улити у главу.

— Ја сам вам, госпођо, и пре говорио да мали слабо ради. Шта ја ту могу? Незнам шта је с њим. Или не ради, или...

— Ви, драги господине, — пресече госпођа, нисте способни да га поучавате.

Сада се разљути Марко:

— Извините, али кад хоћете баш, онда отворено: дечко није за школу.

На то се госпођа разбеснела. Рекла је Марку да је глупак и да не уме да се опходи са финим људима. Пребацила му је да није захвалан. Та они су му више из сажалења дали да ради, а могли су да детету дабаве спремног наставника са којим сигурно не би овако прошли. Сем тога они су помислили око кондиције код девојчице једне госпође.

Тада је однекуд наишао господин директор. Онда је и он почео:

— Безобразлук, безобразлук. Пустите га у кућу, а он вређа...

Затим је и он испричао како су га најмили из сажалења и како не ваља на човек буде добар. Најзад је извадио нотес и прорачунао колико има неплаћених часова.

— Тако, ево вам. Али нисте га заслужили. Него... узмите, али не вреди вама чинити. Ви сте незахвални.

Марко је узес новац и рекао:

— Кад би овај новац био ваш, ја га не бих узео.

Затим је изашао а господин је за њим залупио врата.

Све је то Марко понављао у себи, а нешто је искакало и наметало се упорно и тврдоглаво:

— Сада си остао без кондиције. Та то је тако јасно и истинито као што ти ту седиш и бленеш у зид.

Јавише се разне мисли. Треба ти новаца за упис семестра, за храну. Кирију ниси платио. Треба поправити ципеле, иначе ће их сасвим упропастити. Треба окрпити панталоне. Немаш сапуна нити калодонта. Немаш ништа. Голаћ — ето шта си ти.

И то је неки живот. Никад потпуно сит, никад потпуно одевен. Увек у јурњави за хлебом, увек. Младост ти пролази. Имаш ли што од ње? Ништа, ама баш ништа. Станујеш по учерицама, давиш се у загушљивом ваздуху, понекад ручаш, врло често не вечераш и никад не доручкујеш. Глате склептала и притискује као брдо. Данас те само помало жига у грудима, сутра ћеш можда закашљати, а прексутра и крв избацити. Стварно, има ли твој живот, овакав какав је, икаквог смисла? Вреди ли магловита будућност оволико мука? Не, свакако не. Ето то ти је та романтика студентског живота. А све се то може избећи. Високо си седамдесетосам степеница. Али, и на тавану има згодних греда. А ето, и бријач је ту. Само један потез. Бити јак, бити

С. Драгојевић

Машине пјевају...

1

Сулудом брзином јури бескрајна врпца кроз прашњиву творничку полутаму, зује гвоздени котачи, крећу се челичне полуге, бију дамари, шкрипе плућа, крв јури у главу, зној се цијеђи низ чело.

Руке се повијају, полуге се дижу, врпце зује, котачи се крећу и крећу.

Кроз творничку прашњиву полутаму пјевају машине...

»Ми се хранимо крвљу и месом, и знојем подмазујемо осовине, ми смо пламени бич у рукама моћних. Ми смо касали плућа и расадници туберкулозе, ми смо зглобови у подножју пирамиде.«

Над градом куља црна магла из димњака и оловном тежином притискује кровове кућа и душе становника.

Улицом тече биједа и нараста у камену чворугу, а људи вапију и стежу груди, и турове, и песнице. Градом се разлијеже бескрајна и нечувена симфонија о животу —

то људи вапију и пјевају машине...

2

Авијони више не просипљу бомбе него сију жито, и, умјесто модерних тенкова, колоне трактора пољима крстаре И опет пробуђене и подмлађене пјевају машине:

»Биле смо робови за једне, бичеви за друге, биле смо проклетни пици за сисање човјечје крви. Сада поновљене, подмлађене, поново рођене, нафтом, а не крвљу подмазујемо осовине, и умјесто бомби, тенкова, отровних гасова, стварамо тракторе и локомотиве.«

Из високих димњака шикљају оловни стубови и парају небо. Машине лиште, зује, раде, пјевају, — пјевају велику пјесму за будућност. А људи притискују полуге, окрећу котаче — пјевају и раде — велику, нову сјутрашњицу граде.

Тенкови, плинови, котачи, врпце... Данас — вапију људи пјевају машине... Авioni, трактори, котачи, врпце...

А сутра пјевају људи, пјевају машине...

Преглед штампе

ДОМАЋА СТУДЕНТСКА И ОМЛАДИНСКА ШТАМПА

1551. Академско гласило за универзитетска и јавна питања. Излази у Љубљани. У последњем броју доноси као уводник поздрав словеначке академске омладине Едуарду Бенешу. У садржају, даље: »Вредности демократије«, »Регенерација идеје словенске зајамности«, белешке, фелтон, песме и т.д.

Наш живот, лист војвођанске омладине. У најновијем броју доноси чланке: Колонизација и живот наших исељеника. Како је постала једна политичка идеологија. Живела братска Чехословачка. Значај слободних радничких синдиката, Омладински Универзитет, песме, приповетке и белешке.

★

СТУДЕНТСКА ИНОСТРАНА ШТАМПА

Академик. Гласило бугарских студената. У последњем броју доноси информације о студентском штрајку у Бугарској, његовим узроцима и последицама.

Hej-Rup! Лист прашке студентске антифашистичке омладине. Један од најбољих омладинских листова.

Ruta-Mexico. Веома озбиљан и брижљиво уређен лист. Орган социјалистичке омладине Мексика.

Frente Universitario. Лист шпанских студената. Излази у несмањеном формату. Садржајан и технички дотеран. Кад се узму у обзир околности у којима излази и прилике у којима живи шпанска омладина, ствар постаје задивљавајућа.

Student Forum. Студентска трибина за мир и напредак. Највећи и најчитанији енглески студентски лист. Пун занимљивих информација и чланака.

La voz de los Estudiantes i UFEH. Још два примера да шпанска омладина поред својих свакодневних брига не заостава ствари које спадају у домен културе.

La jeunesse chinoise. Орган кинеске омладине у Француској. Има за сврху да европске студенте обавести о делатности кинеске омладине у борби за националну независност.

Rozbor. Часопис слушаца филозофије, педагогије и природних наука Лист напредних чешких студената.

Stvdentské noviny. Чешке студентске новине (али заиста студентске)

Student in Angriff. Орган швајцарских напредних студената. Веома добар садржајно, технички одлично опремљен. Дознајемо да му је на жалост, излажење из ван-редакцијских разлога онемогућено.

La voix des Etudiants. Гласило Светске студентске заједнице за Мир, Слободу и Културу. Нама добро познат. Због своје занимљиве и озбиљне садржине код нас веома радо читан.

Deutsche Studenten Zeitung. Орган студената Немаца, али оних који немају ничег заједничког са Хенлајновим Немцима и који воле своју отаџбину, слободну Чехословачку републику.

силно јак, превући једном чврсто и потећи ће крв, црвена и топла.

Марко се стресе. Крв, топла крв. А зашто је пролити? Да би се утекло од живота. Не, тс би било кукавички. А циљ живота?

Погледао је кроз прозорче. Гомили зграда обухватио је његов поглед. Међу њима је и једна новоградња. Назирале су се многобројне и уморне фигуре радника. Марково се лице разведри:

— Има се ради чега живети.

Михаило Крстић

Прикази

Voix Europeennes, — Europäische Stimmen — 8°, 32 стране, Paris (8°) 36, rue Laborde. Сарајују (међу осталима) Елвин Џонс, Женевјева Табуи, Курт Керстен, Николај Лупу, Дамјанос Кириаци итд.

В. Е. је глас пријатеља мира, демократије, независности и слободе народа средње и југоисточне Европе, који су себи поставили као задатак објективно обавештавање читалаца Европе и Америке о збивањима и развоју политичке ситуације у подунавском басену. Он је трибина политичара, економиста, књижевника и публициста који претстављају различите друштвене слојеве, разних народа средње и југоисточне Европе. Он обавештава пријатеље тих земаља и упућује их у суштину политичких, економских и др. проблема који се у тим земаљама постављају. И не само то: увиђајући важност политичких догађаја у тим земаљама, које су данас више него икад у центру европске политике, ова је ревија (поред обавештавања) поставила себи као главни задатак да послужи као жива спона између поборника мира и прогреса са запада, с једне стране, и бранилаца и пријатеља демократије, мира и напретка са југо-истока Европе, с друге стране. Она информира своје читаоце о проблемима који преукупирају земље југоистока, посматрајући ствари под углом специфично европским, служећи ствари колективне безбедности и братске сарадње међу демократским народима.

В. Е. је информисан од стране оних људи који збиља одлично познају економске и политичке прилике на Ј.И., који прате ток ствари и о њима дају своја мишљења.

У свом последњем броју В. Е. доноси следеће чланке: Балкански споразум и Албанија (Сергије Сагаго), Прашки компромис фебруара 1937 (Карло Санд), Зашто Немачка тражи колоније? (Карло Ебнер). Међу белешкама има много ствари које се тичу Југославије, специјално њене трговине и привредне политике: трговина између Југославије и Италије, оснивање Југословенско-Бугарске банке, једну статистику о страном капиталу у Југославији итд. Затим културне и друштвене вести: учешће Југословенских уметника на Париској изложби (М. Милуновић, Тома Росандић), о мировној акцији београдских студената итд.

★

Premier Congres Mondial de la Jeunesse, Geneve, 31 août — 6 septembre 1936., стр. 193 I/8, цена 25 линара. Друго издање.

Ова књига, издата на француском језику, од великог је интереса за све оне који хоће да добију јасну слику о томе шта је био трви светски омладински конгрес. Прегледом целокупног рада конгреса, реферата који су на њему одржани и докумената које је изгледао, она ће свакога најбоље упутити у принципе овог мировног покрета целокупне светске омладине, и дати најбољи одговор онима који још и данас воде тенденциозну кампању против Конгреса.

Књига се може добити у свим већим књижарама у Београду и Загребу, и преко редакције »Студента«.

Шаљите

претплату
чековним
рачуном
бр. 57730

Помен Жарку Мариновићу у његовом родном месту

11. априла цетињски студенти и породица покојног друга Мариновића, одржали су у селу Очиниће (код Цетиња) помен Жарку Мариновићу студ. права, убијеном 4. IV. 1936 у борби за студентска права од стране терориста из »Орнаса«. На помену је било присутно пуно сељака из околине Цетиња, Р. Црнојевића и Вир-Пазара. После свршеног црквеног обреда говорио је о значају смрти Жарка Мариновића и о његовој борби за слободу свештеник Борозан. У име студената о студентској борби за своја права и Жарковој смрти говорио је студент Војин Рожнатовић.

Број студенткиња у Немачкој опада

До успоставе национал социјалистичког режима, у Немачкој је на вишим школама и универзитетима било 15.000 жена. Уредбом владе овај је број знатно смањен. Установљен је сталан број који се ни у којем случају не сме преокорачити. Тај број је 1500. Број тачно 10 пута мањи него раније.

Број оних који желе да се школују на вишим школама и универзитетима, ограничен је и за мушкарце као и за жене.

Саопштење Одбора студентских удружења за мир

Одбор студентских удружења за Мир сматра за потребно да студентској јавности пружи нека важна обавештења и то у вези са својом акцијом и припремама за Париску изложбу.

На својој седници од 19 о.м. Мировни одбор донео је ове одлуке: 1) да у оквиру Дебатног клуба Правничког друштва, секције за општа питања, организује предавања са темама које би расветљавале међународну ситуацију и најактуелније проблеме међународне организације Мира. Прва приредба такве врсте одржаће се у среду, 28 о. м., у 6 часова по подне, у сали бр. 63, нове зграде Универзитета, са овим дневним редом:

1) Преглед међународне ситуације.

2) Проблем немешања у Шпанији.

2) Схватајући огромну важност Париске изложбе и користи које би од ње имала наша омладина а специјално студенти, Мировни одбор је решио да свим сретствима која му стоје на располагању пропагира, организује и омогући што већем броју студената одлажење на исту. И не само то. Мировни одбор је решио да и активно узме учешће на Изложби и то у павиљону Мира и павиљону Омладине и да на тај начин прикаже делатност наше омладине на пољу Мира и стварању бољих животних услова.

У том смислу изабран је одбор чија ће дужност бити да се стара как о пропаганди Изложбе и Омладинског дана за Мир, тако и о организацији учествовања наше омладине на овим приредбама. Овај ће одбор давати сва потребна обавештења преко свога секретара колега Милована Матића, студента права, Доситејева 26 Београд.

Рад цетињских студената

У Црној Гори једно од најважнијих омладинских питања је питање студентских удружења. На територији Црне Горе студенти нијесу успјели да остваре ниједно своје удружење већ су остали и даље као »група сиромашних студената« и сл. Међутим цетињским студентима од власти одобрен је рад још прошле године 8. августа када су имали своју оснивачку скупштину. За кратко вријеме цетињско грађанство било је задивљено културно »група сиромашних студената« Студенти су до 18. децембра 1936 тј. за четири мјесеца за материјално подизање својих другова следеће урадили:

Омогућили двадесет тројици својих чланова пут до Београда и упис семестра;

Помогли у лијечењу три своја члана;

Нашли десетина својих чланова кондицију којима је то једини извор прихода;

Отворили учионицу и купили потребне уџбенике;

Донели одлуку, ради економске заштите својих чланова који живе од кондиција, да ни један члан не смије одржати кондицију која је мање плаћена по часу од 10 дин. (а сиромашним бесплатно) итд.

За културно подизање својих чланова студенти су:

Отворили читаоницу и библиотеку за студенте;

Дебатована су сва претстојећа студентска питања и сл.

За културно подизање средине, цетињски студенти су покренули Усмене новине којих је изашло четири броја. Ско Усмених новина окупљени су сви пријатељи демократије и правиче те су донесени чланци противу фашизма и рата, о демократији, миру и др.

За социјално подизање средине, цетињски студенти су свакодневно из свих предмета спремали све промашне ђаке гимназије бесплатно и тим добили велике симпатије грађанства и сиромашних родитеља.

Али 18 децембра 1936 уручено је претставницима Краљевске банске управе да се забрани удружење са разлога »што чланови не дају довољно гаранције да ће радити у одређеном циљу«. То решење убило је као гром све студенте и цетињско грађанство које гаји велике симпатије према студентима. Грађанство је лично иницијативом преко својих делегација без обзира на политичку оријентисаност у неколико махова интервенисало код власти али без успјеха. Студенти су се тужно вијали око својега закључаног дома у коме су заједничким радом и с пјесмом оформљавали љубав према себи и својој средини. Али они нијесу очајавали, нити попут сентименталних младих оплакивали своју судбину, већ су остали упорни до краја и нијесу се дали уцијебити и понизити. Најзад последице мјесец дана на њиховим лицима могао се видјети осмјех, не осмјех понизности, већ поноса и достојанства које је пажљиво цетињско грађанство помагало. Врата Студентског дома опет су отворена и они су наставили свој посао са истим еланом као и прије. Под новим условима елиминисане су неке акције као: бесплатно спремање ђака, курс есперанта и Усмене новине. Усмене новине су препуштене грађанству а у њиховом уредништву има три

студената и држе се у корист студената. Сада у удружењу још имамо за културно подизање студената дебатни клуб, зидне новине и курс играња.

Што се тиче културне акције у грађанству приређују се забаве (до сада најсимпатичније је било вече старе црногорске књижевности).

Све мануелне послове око уређења дома као рибање, чишћење паркета и сл. студенти сами заједнички свршавају. Затим, све техничке и др. послове око приредаба као цртање плаката, келнерисање, одржање бифеа, кување коже и сл. такође сами студенти и студенткиње посвршавају.

Никада цетињски студенти нијесу били приснији грађанству које их и морално и материјално помаже као данас а никада као данас цетињски студенти нијесу имали више смисла за заједнички рад пун љубави, слоге и гвоздене воље која им обезбеђује успјех.

„Да ли ико данас жели да се понови светски рат са његовим страхотама? Ко је тај који може да одобри нове жртве и нове материјалне штете? Зар:

13 милиона мртвих,

16 милиона рањених војника,

6 милиона инвалида,

10 милиона удовица и

10 милиона ратне сирочади

колико је светски рат, према тачним подацима Амстердамске синдикалне интернационале, оставио за собом, није довољно жалосна епопеја историје човечанства? Па не само то. Поред овако огромних жртава у људима, за светски рат издато је за непосредне издатке 186 милијарди долара, а ратом уништена добра претстављају вредност од 85 милијарди долара.

Ако се упореди број људи на земљиној кугли пед рат и 13 милиона погинулих у рату, излази да је на сваких хиљаду страдало у рату 8 људи, или: у светском рату погинуло је више људи него што је Југославија имала становника 1921 године.

Ако 186 милијарди долара претворимо у динаре, по ниском курсу од 50 динара, онда ће цифра у динарима износити 9.300 милијарди динара или 715 наших државних буџета (ако узмемо да је наш државни буџет за годину 1930/31 износио округло 13 милијарди динара). А 85 милијарди долара за губитке на сопствености износе 4.225 милијарди динара или округло 322 наша државна буџета.

Према томе светски рат је коштао 13.525 милијарди динара што износи 1037 наших годишњих државних буџета, односно за десет векова.

Шта је све човечанство могло да има за ову суму? А шта има данас? Око 30 милиона незапослених и скоро 100 милиона људи који су непосредно животно погођени незапосленošћу.“

(Из говора „Омладина и борба за међународни мир“ који је одржао Драгомир Ђурић на Радничкој академији за мир 14 о. м.)